

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ പഞ്ചമസ്കന്ധേ ഷോഡശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ പഞ്ചമസ്കന്ധേ ഷോഡശോദ്യായഃ ॥

രാജോവാച

ഉക്തസ്ത്വയാ ഭൂമണ്ഡലായാമവിശേഷോ യാവദാദിത്യ -
സ്തപതി യത്ര ചാസൗ ജ്യോതിഷാം ഗണൈശ്ചന്ദ്രമാ വാ
സഹ ദൃശ്യതേ ॥ 1 ॥

തത്രാപി പ്രിയവ്രതരഥചരണപരിഖാതൈഃ സപ്തഭിഃ
സപ്ത സിന്ധവ ഉപക്ലൃപ്താ യത ഏതസ്യാഃ സപ്തദ്വീപ -
വിശേഷവികൽപസ്ത്വയാ ഭഗവൻ ഖലു സൂചിത
ഏതദേവാഖിലമഹം മാനതോ ലക്ഷണതശ്ച സർവം
വിജിജ്ഞാസാമി ॥ 2 ॥

ഭഗവതോ ഗുണമയേ സ്ഥൂലരൂപ ആവേശിതം മനോ
ഹൃഗുണ്ണേപി സൂക്ഷ്മതമ ആത്മജ്യോതിഷി പരേ
ബ്രഹ്മണി ഭഗവതി വാസുദേവാഖ്യേ ക്ഷമമാവേശിതും
തദു ഹൈതദ്ഗുരോർഹസ്യനുവർണയിതുമിതി ॥ 3 ॥

ഋഷിരുവാച

ന വൈ മഹാരാജ ഭഗവതോ മായാഗുണവിഭൂതേഃ
കാഷ്ഠാം മനസാ വചസാ വാധിഗന്തുമലം
വിബുധായുഷാപി പുരുഷസ്തസ്മാത്പ്രാധാന്യേനൈവ

ഭൃഗോലകവിശേഷം നാമരൂപമാനലക്ഷണതോ
വ്യാഖ്യാസ്യാമഃ || 4 ||

യോ വായം ദ്വീപഃ കുവലയകമലകോശാഭ്യന്തര -
കോശോ നിയുതയോജനവിശാലഃ സമവർതുലോ
യഥാ പുഷ്പകരപത്രം || 5 ||

യസ്മിന്നവ വർഷാണി നവയോജനസഹസ്രായാമാ -
ന്യഷ്ടഭിർമർയാദാഗിരിഭിഃ സുവിഭക്താനി ഭവന്തി || 6 ||

ഏഷാം മധ്യേ ഇലാവൃതം നാമാഭ്യന്തരവർഷം യസ്യ
നാഭ്യാമവസ്ഥിതഃ സർവതഃ സൗവർണ്ണഃ കുലഗിരിരാജോ
മേരുർദ്വീപായാമസമുന്നാഹഃ കർണികാഭൃതഃ കുവലയ -
കമലസ്യ മൂർധനി ദ്വാത്രിംശത് സഹസ്രയോജനവിതതോ
മൂലേ ഷോഡശസഹസ്രം താവതാന്തർഭൂമ്യം പ്രവിഷ്ടഃ || 7 ||

ഉത്തരോത്തരേണേലാവൃതം നീലഃ ശ്വേതഃ ശൃംഗവാനിതി
ത്രയോ രമ്യകഹിരൺയമയകുരുണാം വർഷാണാം മർയാദാഗിരയഃ
പ്രാഗായതാ ഉഭയതഃ ക്ഷാരോദാവധയോ ദ്വിസഹസ്രപൃഥവ
ഏകൈകശഃ പൂർവസ്മാത്പൂർവസ്മാദുത്തര ഉത്തരോ
ദശാംശാധികാംശേന ദൈർഘ്യേ ഏവ ഹ്രസന്തി || 8 ||

ഏവം ദക്ഷിണേണേലാവൃതം നിഷധോ ഹേമകൂടോ ഹിമാലയ
ഇതി പ്രാഗായതാ യഥാ നീലാദയോദ്യുതയോജനോത്സയാ
ഹരിവർഷകിമ്പുരുഷഭാരതാനാം യഥാസംഖ്യം || 9 ||

തമൈവേലാവൃതമപരേണ പൂർവേണ ച മാൽയവദ്ഗന്ധമാദനാ -
വാനീലനിഷധായതൗ ദ്വിസഹസ്രം പപ്രഥതഃ കേതുമാല -
ഭദ്രാശ്വയോഃ സീമാനം വിദധാതേ || 10 ||

മന്ദരോ മേരുമന്ദരഃ സുപാർശ്വഃ കുമുദ ഇത്യയുതയോജന -
വിസ്താരോന്നാഹാ മേരോശ്ചതുർദിശമവഷ്ടംഭഗീരയ
ഉപക്ലുപ്താഃ || 11 ||

ചതുർഷ്വേതേഷു ചുതജംബുകദംബന്യഗ്രോധാശ്ചത്വാരഃ
പാദപപ്രവരാഃ പർവതകേതവ ഇവാധിസഹസ്ര -
യോജനോന്നാഹാസ്താവദ് വിടപവിതതയഃ
ശതയോജനപരിണാഹാഃ || 12 ||

ഹ്രദാശ്ചത്വാരഃ പയോമധ്യിക്ഷുരസമൃഷ്ടജലാ
യദുപസ്പർശിന ഉപദേവഗണാ യോഗൈശ്വർയാണി
സ്വാഭാവികാനി ഭരതർഷഭ ധാരയന്തി || 13 ||

ദേവോദ്യാനാനി ച ഭവന്തി ചത്വാരി നന്ദനം ചൈത്രരഥം
വൈഭ്രാജകം സർവതോഭദ്രമിതി || 14 ||

യേഷുമരപരിവൃന്ധാഃ സഹ സുരലലനാലലായുമപതയ
ഉപദേവഗണൈരുപഗീയമാനമഹിമാനഃ കില വിഹരന്തി || 15 ||

മന്ദരോത്സംഗ ഏകാദശശതയോജനോത്തുംഗദേവചൂത -
ശിരസോ ഗിരിശിഖരസ്ഥൂലാനി ഫലാൻയമൃതകൽപാനി
പതന്തി || 16 ||

തേഷാം വിശീര്യമാണാനാമതിമധുരസുരഭിസുഗന്ധി -
ബഹുലാരുണരസോദേനാരുണോദാ നാമ നദീ മന്ദരഗിരി -
ശിഖരാനിപതന്തീ പൂർവേണേലാവൃതമുപപ്ലാവയതി || 17 ||

യദുപജോഷണാദ്ഭവാൻയാ അനുചരീണാം പുണ്യജനവധൂനാ -
മവയവസ്പർശസുഗന്ധവാതോ ദശയോജനം സമന്താദനു -
വാസയതി || 18 ||

ഏവം ജംബൂഫലാനാമത്യുച്ചനിപാതവിശീർണാനാമനസ്ഥി -
 പ്രായാണാമിഭകായനിഭാനാം രസേന ജംബു നാമ നദീ
 മേരുമന്ദരശിഖരാദയുതയോജനാദവനിതലേ നിപതന്തീ
 ദക്ഷിണേനാത്മാനം യാവദിലാവൃതമുപസ്യന്ദതി || 19 ||

താവദുഭയോരപി രോധസോർയാ മൃത്തികാ തദ്രസേനാനു -
 വിധ്യമാനാ വായുർകസംയോഗവിപാകേന സദാമരലോകാ -
 ഭരണം ജാംബുനദം നാമ സുവർണം ഭവതി || 20 ||

യദു ഹ വാവ വിബുധാദയഃ സഹ യുവതിഭീർമുകുടകടക -
 കടിസൂത്രാദ്യാഭരണരൂപേണ ഖലു ധാരയന്തി || 21 ||

യസ്തു മഹാകദംബഃ സുപാർശ്വനിരുദ്ധോ യാസ്തസ്യ
 കോടരേഭ്യോ വിനിഃസൃതാഃ പഞ്ചായാമപരിണാഹാഃ
 പഞ്ച മധുധാരാഃ സുപാർശ്വശിഖരാത്പതന്ത്യോ -
 ഽപരേണാത്മാനമിലാവൃതമനുമോദയന്തി || 22 ||

യാ ഹൃപയുഞ്ജാനാനാം മുഖനിർവാസിതോ വായുഃ സമന്താ -
 ച്ഛതയോജനമനുവാസയതി || 23 ||

ഏവം കുമുദനിരുദ്ധോ യഃ ശതവൽശോ നാമ വടസ്തസ്യ
 സ്കന്ധേഭ്യോ നീചീനാഃ പയോദധി മധുഘൃതഗുഡാനാ -
 ദ്യംബരശയ്യാസനാഭരണാദയഃ സർവ ഏവ കാമദുഘാ നദാഃ
 കുമുദാഗ്രാത്പതന്തസ്തമുത്തരേണലാവൃതമുപ -
 യോജയന്തി || 24 ||

യാനുപജുഷാണാനാം ന കദാചിദപി പ്രജാനാം
 വലീപലിതക്ലമസ്വേദൗർഗന്ധ്യജരാമയ -
 മൃത്യുശീതോഷ്ണവൈവർണ്യോപസർഗാദയസ്താപ -
 വിശേഷാ ഭവന്തി യാവജ്ജീവം സുഖം നിരതിശയമേവ || 25 ||

കുരംഗകുരരകുസുംഭവൈകങ്കത്രികൂടശിശിരപതംഗ -
 രൂചകനിഷധശിനീവാസകപിലശംഖവൈദ്യുർയജാരുധി -
 ഹംസർഷഭനാഗകാലഞ്ജരനാരദാദയോ വിംശതിഗിരയോ
 മേരോഃ കർണികായാ ഇവ കേസരഭൂതാ മൂലദേശേ
 പരിത ഉപക്ലുപ്താഃ || 26 ||

ജാരദേവകൂടൗ മേരും പൂർവേണാഷ്ടാദശയോജനസഹസ്ര -
 മുദഗായതൗ ദ്വിസഹസ്രം പൃഥുതുംഗൗ ഭവതഃ |
 ഏവമപരേണ പവനപാരിയാത്രൗ ദക്ഷിണേന കൈലാസകരവീരൗ
 പ്രാഗായതാവേവമുത്തരതസ്ത്രിശൃംഗമകരാവഷ്ടഭിരേതൈഃ
 പരിസ്തൂതോഗ്നിരിവ പരിതശ്ചകാസ്തി കാഞ്ചനഗിരിഃ || 27 ||

മേരോർമൂർധനി ഭഗവത ആത്മയോനേർമധ്യത ഉപക്ലുപ്താം
 പുരീമയുതയോജനസാഹസ്രീം സമചതുരസ്രാം ശാതകൗംഭീം
 വദന്തി || 28 ||

താമനു പരിതോ ലോകപാലാനാമഷ്ടാനാം യമാദിശം
 യമാരുപം തുരീയമാനേന പുരോഷ്ടാവുപക്ലുപ്താഃ || 29 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
 പഞ്ചമസ്കന്ധേ ഭൂവനകോശവർണനം നാമ ഷോഡശോധ്യായഃ ||